

Naročnina: Za tuzemstvo z dostavo mesečno Din 5, četrletno Din 15, polletno Din 30, leto Din 60; za inozemstvo Din 60 in poština posebej. — Oglasi po ceniku.

SOCIALIST

Glasilo Socialistične stranke

Izhaja vsak petek popoldne.
Nefrankirana in nepodpisana pisma se ne
Sedež

74. P. n. Državna licejska knjižnica
P. Ljubljana - Strossmayerjeva ul. 1

Štev. 43.

V Ljubljani, dne 9. oktobra 1933.

II. Leto.

Na robu propada.

Geografska karta Evrope se je po vojni močno izpremenila. Premaknile so se meje, vstvarile so se nove države. Nacionalistični epigoni so opravičevali vse razdirajočo in uničujočo svetovno vojno zlasti s potrebo novih državnih tvorb in nove razdelitve politične premoči v Evropi. Od razrušenja srednjeevropskih velesil, od vstvarjenja novih državnih tvorb in razdelitve politične premoči med zmagovalnimi zapadnimi državami, so pričakovali, ne vemo če iskreno ali neiskreno, vse mogoče gospodarske, politične in moralne koristi za nesrečne prebivalce te naše stare, vse od slepe strasti in grdega poželenja zastrupljene in razruvane Evrope. Narodi so na žalost verjeli v to lepo povest in se klali in uničevali z neizoprno vihrovostjo in neustrašljivostjo. Socialisti smo bili zaničevani, preganjani, ker nismo verjeli v te bajne učinke svetovne petletne krvave kopelji. In zgodilo se je, kakor so nacionalistični in imperijalistični činitelji hoteli: zavladale so nove politične grupacije, dobili smo novo politično karto Evrope.

No, in sedaj?

Sedaj pa imamo baš to, kar smo socialisti že prej prerokovali: mir, ki je pravzaprav le premirje, in tako nepričakovano ogromno in usodno premaknitev evropskega gospodarstva, da preti celemu evropskemu kontinentu še vse hujska, obsežnejša in popolnejša dekadenca, nego ona, ki je pred nastajanjem rimskega imperija do kraja uničila nekoč slavno, bogato in mogočno Grško. Nova porazdelitev politične sile in premoči v Evropi se je namreč izvršila za ceno gospodarske prodaje celega našega kontinenta finančno že itak močnejši Ameriki. Evropsko zlato je potovalo tja v zameno za njeno žito, za orožje, za njena prevozna sredstva. Medtem ko se je stara Evropa izčrpavala fizično in denarno, je mlada Amerika na račun obeh velikih bojujočih se skupin polnila svoje tresore z našim zlatom, in ko tega ni bilo več, z našimi zadolžnicami. Pa smo se modri Evropejci dolgih šest let povpraševali, kako da se naša valuta le ne more in ne more konsolidirati, da prehaja naše gospodarstvo iz krize v krizo. Slepi in nori smo bili takrat, ko smo reševali evropske spore s sabljami in puškami in strupenimi plini, slepi in nori smo danes, ko skušamo rešiti evropsko gospodarstvo in evropski mir z medsebojnim natezanjem, medtem ko nas pozitivna, hladno računajoča, skoz in skoz kapitalistično egoistična Amerika venomer opominja, da jej moramo plačati tudi vse dolgove, da ni več samo naše zlato njena last, da visi na celem evropskem gospodarstvu strašna hipoteka, ki jo ti naši bivši odrešeniki hočejo do kraja realizirati.

Socialisti smo škodljivci, natolcevalci, zgagarji, smo ljudje brez etike, ker pravimo, da vodi vse dejanje in nehanje kapitalistične družbe le goli, grdi sebični interes, ker razlagamo vse dosedanje družabne, politične, gospodarske in moralne pojave le s stališča takozvanega zgodovinskega materijalizma. Ali ni danes že vsakomur jasno, da je bila svetovna vojna le slabo kalkuliran gospodarski spor dveh velikih kapitalističnih skupin in da je

Iz notranje politike.

Politični položaj.

Najvažnejše v političnem položaju je to, da so že poslali salonski voz v Monte Carlo, kjer se zdravi Pašič. Ta salonski voz je »formelno« otvoril vladno krizo, ki jo bodo seveda reševali in rešili — balkansko. Ker se bo vrnil Pašič domov, so se zbrali v Beogradu tudi drugi politiki in Radič je že konferiral z drugim ustavnim faktorjem. O konferenci je tudi to povedal, da sta kadila cigarete. Radič namreč ne čika in ne »šnofa«.

Prihodnji teden bo začelo parlamentarno zasedanje. Parlament bo tudi tokrat žalosten odsev naših desolatnih političnih razmer. Vsaj so stranke opustile vsakršno brigo za to, da bi odgovarjal tudi jugoslovanski parlament svojemu namenu. Odkar so bile parlamentarne počitnice, se je vse politično modrovanje gibalo okoli Radičevih izjav in »flavz«, vse politično udejstvovanje izčrpavalo v spletnju in zapletanju intrig, nihče pa se ni brigal za politično prosvetljevanje jugoslovanskih državljanov. Politične stranke so prenehale biti gonilna sila javnega življenja.

Korošec zboruje na Raki, kjer vince zori in na Ježici, kjer Sava vroče butice ljubljanske gladi. Tam memorira svoje pridige in čaka na — avtonomijo. V Beogradu pa je dr. Žerjav. Interveniral je seveda zaradi bank, zaradi denarja. Interveniral je baje celo z uspehom.

Za invalide, za uradnike doslej še ni nihče interveniral. Najmanj pa ti ati, katerim so dali invalidi, uradniki ob skupščinskih volitvah svoje kroglice.

Pred vladno krizo?

Vse časopisje — vladno in opozicijsko — piše, da stojimo pred vladno krizo. Samo o tem si časopisje ni edino, kaka bo ta kriza. Dočim trdi del časopisja, da bo vladna kriza utrdila položaj vlade s tem, da bo stopil Radič sam v vlado, nekateri trde celo, da bo v sedanjo koalicijsko vlado pritegnje-

bila ta grozna vojna, kakor za evropske, tako tudi in še bolj za ameriške kapitaliste, le prilika za še hujsko eksploatacijo in obogatitje? Evropskemu gospodarstvu ne preti namreč pogin le zaradi plačevanja ameriških dolgov. Še bolj nas morajo vznemiriti podatki o vedno večjem monopoliziranju najvažnejših vrst produkcije od strani ameriškega kapitala, ameriškega poljedelstva in ameriške industrije. Po teh podatkih je padla v Evropi produkcija raznih vrst žita od 121 na 90 milijonov ton, medtem ko je narastla produkcija žita v Ameriki od 139 na 159 milijonov ton. Evropski delež na produkciji premoga je padel od 54.6 na 47.9 odstotkov, v Ameriki je pa narastel od 39.8 na 44.7. Delež Evrope na produkciji surovega olja je padel od 21.6 na 6.3 odstotkov, ameriški je pa narastel od 72.5 na 87. Evropska produkcija surovega železa je padla od 58.4 na 50.9, ameriška pa narastla od 41.2 na 46.8. Delež Evrope na produkciji boljših kovin (baker, svinec, cink, aluminij) je padel od 63 na 42, ameriški pa narastel od 33 na 49 odstotkov. Ameriška produkcija žita, premoga, železa, olja itd., torej najvažnejših

na še kaka nova stranka. Dočim torej nekateri to trde, zatrjuje drug del časopisja, da bodo radikali vrgli Radičevece iz vlade. Zdi se nam, da ti poslednji nimajo prav, ampak, da bo vladna kriza, če sploh do nje pride, utrdila položaj sedanje vlade. O tem, kaj se zgodi, odloča seveda Pašič, ki ga pričakujejo te dni v Beograd.

Govori se, da se tudi naši klerikalci potegujejo za vstop v vlado. Nam se zdi ta govornica zelo verjetna. Več kot dvomljivo je pa, če se klerikalcem te nade izpolne. Niti se radikali za to ne navdušujejo, še manj pa Radič in slovenski Radičevci, ki si ne bi radi svoje moči v Sloveniji delili s klerikalci.

Tudi o slovenskih samostojnih demokratih se govori, da se približujejo radikalom v namenu, da vstopijo v radikalno stranko. Če hočejo vodje sam. demokratov v Sloveniji politično še kaj pomeniti, jim seveda nič drugega ne preostaja, vprašanje je samo, kaj bo rekel k temu Pribičević, ki ne kaže volje za ta skok, niti ga radikalcem ne žele v svoji sredini.

Sliši se tudi, da se v zadnjem času približujejo tudi nar. socialci sam. demokratom, preko katerih si žele priti v radikalno stranko. Koliko resnice je na tej vesti, sicer ne vemo, značilna pa je že zato, ker kaže mišljenje ljudi o nar. socialistih: da so v stanu menjati vsak mesec svojo barvo.

Železničarska stavka v Črni gori.

Črna gora ima eno samo železniško progo: Vir Pazar-Bar, ki spoja Skadrsko jezero z Jadranskim morjem; pa še to je zgradila neka italijanska družba, ki jo še danes eksploataira. Razmere delavstva na tej progi so seveda neznosne. Zato se je delavstvo neomejenemu izkoriščanju uprlo — stopilo je v stavko. Skušale so v stavki še posredovati državne oblasti, vendar posredovanje ni imelo še uspeha. Železničarji solidarno vztrajajo pri svojih zahtevah.

produksijskih vrst, narašča rapidno od leta do leta, evropska pa še bolj rapidno pada. Če pomislimo nadalje, da dolgujemo Ameriki ogromne milijarde, ki jih moramo že sedaj odplačevati, da je naše gospodarstvo v trajni krizi, ponekod v popolnem razpadu, da so naše mednarodne prilike neurejene, da se odjem v kolonijah, vsled političnega probujenja in gospodarske osamosvojitve ondotnih narodov stalno kreči, potem že vemo približno, kaj nas čaka po zaslugi modre nacionalistično imperijalistične politike Evrope, njene slavne petletne vojne in njenega kapitalističnega nesebičnega družabnega reda.

Na robu propada smo. Vse kliče po hitri rešitvi, ki je pa mogoča le na osnovi nove evropske gospodarske in politične enote: na osnovi Zedinjenih držav evropskih, ki naj složno preidejo na rešitev evropskega gospodarstva in evropske bodočnosti.

Ali pa moremo pričakovati od današnjih držav in današnjih parlamentov take politike? Ne!

Le v zmagi socializma je poslednja nada. Delajmo za socializem, če hočemo dobro celemu svetu.

Gh.

Rudolf Golob

Po svetu.

Locarno.

Kaj pomeni ta beseda? Malo mestece v švicarskem kantonu Tessin, kamor so politiki in diplomati evropskih in tudi izvenevropskih držav obrnili svojo pozornost. V prihodnjih dnevih bo to malo mestece središče evropske politike in ves svet bo z napetostjo pričakoval sklepov konference zunanjih ministrov večjih evropskih držav. Konferenca bo obravnavala vprašanje zapadnega varnostnega pakta in z drugimi pogodbami, ki so s tem vprašanjem v zvezi. Tudi vstop Nemčije v Zvezo narodov bo važna točka te konference. Predkonferenca jurističnih strokovnjakov se je vršila že začetkom septembra v Londonu, a zaključki konference niso bili objavljeni.

Čičerin

se nahaja že dalje časa na potovanju po Evropi. Najpreje je obiskoval Poljsko. Zadnji čas se je nahajal v Nemčiji. O potovanju Čičerinomem piše boljševiška »Pravda«: »Ako bo z uspehi pričeto sovjetsko-poljsko zblizanje se bolj utrjeno, bo to pomenilo popoln polom blokade sovjetske Rusije od strani evropskih velesil, ki so jo pripravljale z veliko skrbnostjo in za razpad sovražnega oklepa okoli Moskve.« Za to zblizanje hoče Čičerin pridobiti tudi Nemčijo in jo odvrniti od nameravanega vstopa v blok evropskih velesil. To je bistveni namen Čičerinove »raje« po Evropi.

Nemiri na vzhodu.

V Indiji so se pojavili resni nemiri. V Aigarh-u so nezadovoljneži obmetali neko mohamedansko procesijo s kamenjem. Napadu je sledil hud boj. Na strani nezadovoljnih je bilo več mrtvih in mnogo ranjenih. Nemiri so zaenkrat le verskega značaja. — Po časopisnih vesteh iz Teherana so izbruhnili tamkaj še resnejši nemiri, ki so pa drugega značaja in sicer so nemiri izbruhnili radi visokih cen kruha in moki. Skupina demonstrantov je napadla več poštopij, med njimi sovjetsko poslaništvo. Lokali in prodajalne so zaprte, policija je z največjim naporom vpostavila red.

Sirija

je kakor znano francoska kolonialna deželica. Prebivalci te deželice takoimenovani Druzi so se že dolgo upirali francoskemu gospodarstvu in so zahtevali samostojnost. Boj se je razvil tako daleč, da so se Druzi poslužili orožja in se že nekaj mesecev bore z orožjem v roki za svojo samostojnost. Sirijsko-palestinski kongres je na Zvezo narodov poslal tudi spomenico, v kateri je stavil v glavne sledeče zahteve: priznanje neodvisnosti in suverenitete Sirije, Libanona in Palestine, civilno parlamentarno vlado in zvezo z vsemi arabskimi državami, odstranitev francoskih in angleških čet iz Sirije, Libanona in Palestine ter sprejem nove države v Zvezo narodov.

Kongres Labour party.

je bil otvorjen 29. septembra v Liverpoolu. Sklenil je z 2,587.000 glasovi proti 512.000 glasovom, da Delavska stranka ne prevzame vladnega krmila, dokler ne dobi absolutne parlamentarne večine. Sprejem komunistov v Delavsko stranko

Ig. Mihevc:

Socialistična olimpijada v Frankfurtu ob Meni.

(Od 24. do 28. julija 1925.)

(Dalje.)

Tudi »Delavska esperantska zveza« je bila na olimpijadi lepo zastopana; bilo jih je kakih 500 ženskih in moških. Razširjali so letake z nastopno vsebino, katerih so na tisoče razdali:

»Sodrug!«

Kdor si hoče zidati hišo, mora jo zidati na dober temelj, ker sicer je vse »fušarija«. Internacijska brez enotnega jezika, je hiša brez temelja. Zatorej poderite jezikovne meje in pričite se esperantu, oficijelnemu jeziku internacijskih športnikov.«

Ti letaki so bili natisnjeni v osmih jezikih.

Ob povratku iz Frankfurta me je pooblastila jugoslovanska delegacija, ki je v Frankfurtu nabavila bronast kip telovadca, da naj ta kip na svečan način poklonim sodrugu Vidoviču iz Maribora v časten spo-

min za njegovo 40-letnico, kar je telovadec. In to sem storil. V kavarni »Wien« v Monakovem sem s. Vidoviča iznenadil s primernim nagovorom in mu izročil spomin, ki ga je ganil do solza.

Sodrug, oprimo se tudi mi dela za razvoj delavskega športa in ne dopuščajmo, da se buržoazija še dalje šopiri s proletarskimi športniki, ki jim delajo samo štafažo. Delajmo ob prijateljskem medsebojnem tekmovanju za visoke in plemenite cilje proletarijata! Posnemajmo stare Grke!

Rezultati tekmovanj frankfurtske Olimpijade.**Lahka atletika:**

Tek na 800 m: Borg (Finska) — 1 min. 59 sek. Skok v višino: Korpi (Finska) — 1.79 m. Skok v daljavo: Heinänen (Finska) — 6.88 m. Deseterboj: Finska. Švedska stafeta: Finska — 2 min. 7.8 sek. Tek na 1500 m: Borg (Finska) — 4 min. 7.1 sek. Tek na 25 km: Rölke (Finska) — 1 ura 24 min. 37 sek. Trojskok: Virtanen (Finska) — 14.28 m. Met kopja: Korpi (Finska) — 54.71 m. Olimpijska stafeta: Finska — 3 min. 43.2 sek. Peterboj:

Kotivalo (Finska) — 578 točk. Met kladi: Raiho (Finska) — 43.29 m. Met krogle (5 kg): Lindborg (Finska) — 19.96 m. Stafeta 4 × 100: Finska — 44 sek. Tek na 100 m: Etholé (Finska) — 11.3 sek. Tek na 5000 m: Jokela (Finska) — 15 min. 31 sek. Tek na 10.000 m: Jokela (Finska) — 32 min. 21.5 sek. (rekord nemških del. športnih zvez). Met krogle (7.5 kg): Kotivalo (Finska) — 12.98 m. Stafeta 4 × 400 m: Finska 3 min. 34 sek.

Težka atletika:

Boks: Batum teža: Veskoli (Švica). Peresna teža: Berger (Nemčija). Lahka teža: Scherm (Nemčija). Srednja teža: Bauer (Nemčija). Težka teža: Josberg (Nemčija).

Rokoborba: Bautam: Gehring (Nemčija). Peresna teža: Salin (Finska). Lahka teža: Sarikovsky (Finska). Srednja teža: Kokkinen (Finska).

Dviganje bremen: Nemčija 1488 kg; Avstrija: 1477½; Švica: 1417 kg.

Telovadba:

Dvanajsterboj: Lahonen (Finska) — 208½ točk. Osmerboj:

Lahonen 149½ točk. Vzorne vrste na orodju: 1. Nemčija; 2. Češka; 3. Francija.

Nogomet:

Švica: Belgija — 1:2; Nemčija: Češka — 6:1; Francija: Belgija — 4:2; Nemčija: Švica — 6:0.

Waterpolo:

Nemčija — Francija 11:1; Avstrija — Belgija 5:1.

Lahka atletika:

Moški: Tek: 200 m: Etholen (Finska) — 23.2 sek. Tek: 400 m: Virta (Finska) — 51.6 sek. Tek: 3000 m: Borg (Finska) — 8 min. 47.2 sek. Tek: 110 m (z zaprekami): Mattila (Finska) — 16.4 sek. Tek: 400 m (z zaprekami): Mattila (Finska) — 58 sek. Tek: 3000 m (skupine): Finska — 9 min. 31.7 sek. 10 × 100 m (stafeta): Finska — 1 min. 51.8 sek. 3 × 1000 m (stafeta): Finska 8 min. 42 sek. Hoja 1000 m: Burehardt (Nemčija) — 48 min. 38 sek. Met diska: Lindborg (Finska) — 41.55 m. Met kocke: Kotivalo (Finska) — 8.33 m.

(Dalje prih.)

za člane bolniške blagajne, ki potrebujejo zdravniško pomoč, veliko prijetnejše, ako bi stanoval zdravnik na Studencih in ne v Mariboru, kakor je to slučaj sedaj. Tudi sosedne občine Limbuš, Pekre in Radvanje, ki tudi nimajo lastnih zdravnikov, bi bile popolnoma zadovoljne, ako bi se naselil na Studencih zdravnik, kateregabi se lahko tudi one posluževale; na ta način bi se znižali tudi marsikateri potni stroški, ako bi bila zdravniška pomoč v bližini. Zajamčeno je torej, da bi imel zdravnik precejšnji delokrog in dovolj posla, posebno pa še, če bi si pridobil simpatij prebivalstva in zato potrebne zaupanja. Vprašanje glede primernega stanovanja bi se pač dalo rešiti n. pr. na ta način, da bi se ena od primernih hiš, ki so sedaj na prodaj, prodala zdravniku, ki bi se želel naseliti v Studencih. Zeleli bi, da bi se spodje zdravniki za ugodno priliko zanimali in se prepričali tozadevno sami.

Gospodinje vpoštevajte! Naše milo znamke »Gazela« se izdeluje iz najfinejših snovi, ki perilu ne škodujejo. Zato perete z njim brez truda ter dosežete, da je perilo res snežnobelo.

Opozorjamo na današnji inserat I. Klančnika, Maribor ter priporočamo vsem sodrugom in sodružicam, da nakupujejo v tej trgovini.

Pravo gospodinjsko milo je naše milo »Gazela«! Zakaj? Zato ker je sestavljeno iz takih snovi, ki ne kvarijo perila, ampak ga res temeljito čistijo in belijo.

Prosveta.**Delavska akademija.**

Prvi večer »Delavske akademije«, ki je zelo obširno zamišljena, je nad vse lepo uspel. Preko 150 delavcev, delavk in študentov je zavzelo ves prostor v majhni dvorani III. drž. gimnazije, mnogo pa jih je tudi odšlo, boječ se gnječe v prenapolnjeni sobi. Večer je otvoril v imenu DTKZ »Svobode« s. Golouh, ki je pozdravil vse navzoče in predstavil predavatelja g. prof. dr. Lončarja.

G. dr. Lončar je skušal v svojem preglednem predavanju podati predvsem glavne obrise resničnega življenja starih Grkov in Rimljanov. Podčrtal je v glavnem razliko med obema narodoma in njunimi stvariteljskimi močmi. (Grki so bili zlasti, radi svoje prirodne lege in svojega značaja, polnega talentov in energije, zmožni bolj za gojenje duševne kulture, važni so bili kot posredovalci in prenašalci kulturnih dobrin med Orientom in Evropo, kot tvoritelji držav pa so se umejevali na ozek prostor v federalističnem smislu, kot pojmovaleci življenja pa so cenili le lepoto in zdravje, delo so prezirali. V nasprotju z Grki so Rimljani zanemarjali gojitev duševnih vrlin ter so bolj cenili sirovo silo in boj z materijo. Bili so dobri vojaki in stvaritelji velike države.)

G. predavatelj je predaval s strogo poljudnega stališča in tudi za

preprostega človeka razumljivo in zanimivo. Ker se je izognil navajanju zgodovinskih faktov, je moral zal opustiti stanovske boje pri teh dveh starih narodih, kar bi moderno borbena delavstvo najbolj zanimalo. S tem večjo pozornostjo pa je poslušalo, ko je g. predavatelj govoril o socialni prilikah in družabnih razredih, zlasti pri Grkih.

Želimo, da bi vsi večeri »Delavske akademije« tako lepo uspeli kot je prvi.

—hr—

ZA TISKOVNI IN VOLILNI SKLAD.

Do sedaj nabranih	Din 17.470.40
Daroval za tiskovni sklad	
sodr. Pčelnikov Andrej,	
Ljubljana	2.—
Lenič Edvard Francija	7.—

Skupaj Din 17.479.40

IVAN KLANČNIK, steklar
Maribor, Slovenska ul. 15.

Zaloga: stekla, porcelana, lončene in druge posode. Izdelovanje okvirjev, rezanje šip, znižane cene v večjih množinah. Dobi se slika Marks in Lasale.

Celjska milarna d. z. o. z. v Celju

dobavlja v kakovosti nedosegljivo

pralno in terpentinsko milo znamke

Hubertus
milo
Celje

SIEGEL & DRUG

d. z. o. z.

tkalnica platnenega in bombažnega blaga

Ljubljana, Dunajska ces. 31

Svitavy
(Č. S. R.)Wien
(Nem. Avstr.)**L. MIKUŠ**

Ljubljana, Mostni trg 15.

priporoča svojo zalogo
dežnikov ter sprehajalnih palic.
Popravila se izvršujejo točno in solidno.

Klobuke

trpežni volneni D 63, fini D 80,
fini in moderni D 108, krasni iz
pristne dlake D 190, najfinejša
specialiteta „Ita“ D 240 — 270

razpošilja
veletrgovina

R.
STERMEČI
Celje, št. 56

Ilustrovani cenik z čez
1000 slikami se pošlje
vsakemu zahtovni, vzorci
od sukna, karnarja in
razne manufakturne ro-
be pa samo za 8 dni na
ogled. Kdor pride z vla-
gled kupovati, dobi na
kupu primerno povrnitev
voznje. Kar ne ugaja in
ni odrezano, se zamenja
ali vrne denar. Naročila
čez D 500 poštnine pro-
ste. Trgovci en grosce.

'SARDINA' d. d. za konserviranje morske ribe**Split**

TVORNICE: Komiža, Velaluka, Trpanj, Makarska i Postire.

Sardine, skuše, fileti, pasta, tunjevina. — Garantirana čista in najboljša olivna olja.

Glavno zastopstvo za Slovenijo: **R. BUNC IN DRUG, LJUBLJANA - CELJE.**